

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟ ΦΥΛΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ενότητα #6: Λευκάντριες / scrap artists

Διδάσκων: Χουρδάκης Αντώνης
ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα **Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα** (*Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece*)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Λευκάντριες / scrap artists

- Τα λευκώματα ως αισθητική έκφραση στο σχολικό περιθώριο καθώς κινείται πέρα από τα λεγόμενα τεχνικά μαθήματα (καλλιγραφία, ιχνογραφία, χειροτεχνία) περιέχει στοιχεία και από τα τρία
- Τα υλικά τους: το τετράδιο/ το λεύκωμα με δεμένα φύλλα ή με την δυνατότητα να προστίθενται σε αυτό σελίδες, τα μολύβια, οι φωτογραφίες, τα διάφορα μικροϋλικά καθημερινής χρήσης που στη διεθνή βιβλιογραφία ονομάζουμε decoupage και εφήμερα. Στα βασικά υλικά περιλαμβάνονται το χαρτί (έντυπο ή όχι) ή χαρτόνι, τα μέσα στερέωσης φωτογραφιών, όπως: κόλλα, ταινία, καρφίτσες, συνδετήρες, κλπ. ψαλίδι, χρωματιστά ή καλλιτεχνικά στυλό και μαρκαδόροι , κλπ. Περισσότερα περίτεχνα σχέδια απαιτούν πιο εξειδικευμένα εργαλεία, σφραγίδες, στένσιλ, εργαλεία μελάνης, κλπ.

- Μερικά σημαντικά ερωτήματα: από που προμηθευόταν τα παιδιά τα υλικά αυτά, πόσο κόστιζαν, πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να τα χρησιμοποιήσουν και αν αντίστοιχα υλικά χρησιμοποιούσαν στο μάθημα της χειροτεχνίας;
- Τα σχέδια, ο λόγος (πεζός ή έμμετρος), οι ερωταποκρίσεις, τα σχόλια με ... βελάκια, αστεράκια, πλαίσια... συνέθεταν ένα ξεχωριστό χώρο, συνδέοντας τα λόγια με εικόνες/ σύμβολα, ώστε να μην περνάνε απαρατήρητα στο υποσυνείδητο, αλλά να αποκτούν κυριολεκτικά τη δύναμη της ανάκλησης (μνήμης).

- Τους περιορισμούς που θέτει η ίδια η σελίδα οι δημιουργοί άρχισαν να τους υπερβαίνουν, καταφεύγοντας και σε εναλλακτικές «επιφάνειες», τα γνωστά «εναλλακτικά στοιχεία» (altered items). Αυτή η κίνηση μας έφερε πίσω στην ιστορία της τέχνης τους, όταν οι κάτοχοι λευκωμάτων άρχισαν να φτιάχνουν τα λεγόμενα «σύνολα» με υλικά που εύρισκαν και ανακυκλωμένα εξαρτήματα (assemblages) – συστηματικά από τη δεκαετία του 1960 και μετά.

Λευκογραφική

- Διάφορα εργαλεία χρησιμοποιούνται στη «λευκογραφική», για να διακοσμήσουν τις σελίδες του λευκώματος. Για τον καλλωπισμό χρησιμοποιούν: αυτοκόλλητα, χαλκομανίες, γραμματόσημα, κόμπους, καρφίτσες, ξίσματα ξυλομπογιάς, γράμματα του αλφαβήτου, δαντέλες, σύρμα, ύφασμα, χάντρες, πούλιες, και κορδέλες, κλπ. Οι κατασκευαστές λευκωμάτων χρησιμοποιήσουν επίσης αποκόμματα περιοδικών για να «στολίζουν» σελίδες του λευκώματος τους.
- Οι λέξεις μέσα στα λευκώματα δεν είναι απλώς φορείς ιδεών. Είναι ένας τρόπος να αντιλαμβάνονται τα παιδιά τον κόσμο και να τον συνθέτουν σε φορέα μηνύματος και αισθητικής.

- Η διάταξη των στιχακιών πάνω στη σελίδα υπηρετεί τον προβληματισμό των παιδιών ως προς την αντίληψη που είχαν για τη μνήμη και την ψυχαγωγία, αλλά και μια ιδιότυπη μάχη/ συναγωνισμό που αναπτυσσόταν ανάμεσα στα παιδιά και αυτό αποτυπώνεται στις σελίδες του.
- Τα λευκώματα υπήρξαν ως ένα βαθμό το βασίλειο της ελευθερίας των παιδιών, ιδιαίτερα των κοριτσιών. Το σχολείο έχει συχνά καταπιεστικό χαρακτήρα. Αντίθετα, η τέχνη των λευκωμάτων διαστέλλει το χρόνο , δημιουργώντας ένα ψυχολογικό χώρο όπου πνέει η αύρα της ελεύθερης έκφρασης, του χιούμορ και η χαρά της δημιουργίας. Απελευθερωμένα από κάθε ίχνος σοβαρότητας

Θανάσης Πατσαβός

<http://www.e-go.gr/cinemag/printcin.asp?catid=15822&subid=20110&pubid=128625725>

- House (1977) HOUSE (HAUSU / ΙΑΠΩΝΙΑ, 1977) ΤΟΥ ΝΟΜΠΟΥΧΙΚΟ ΟΜΠΑΓΙΑΣΙ Από το πρώτο μέχρι το τελευταίο λεπτό το «House» (ή «Hausu», στα ιαπωνικά) αποτελεί μια σουρεαλιστική παραίσθηση, ένα ξέφρενο πανηγύρι παιδικών φαντασιώσεων και ενήλικου τρόμου που δεν ενδιαφέρεται ούτε για μια στιγμή να δημιουργήσει οποιαδήποτε ψευδαίσθηση ρεαλισμού, αλλά θέτει ως στόχο να προκαλέσει την προσοχή του θεατή, βυθίζοντάς τον εξαρχής σε ένα θέατρο του παραλόγου, όπου όλα είναι πιθανά και τίποτα δεν είναι όπως φαίνεται.

- Για να υλοποιήσει όλες αυτές τις ντελιριακές φαντασιώσεις, ο Ομπαγιάσι επιστρατεύει κάθε πιθανή τεχνική (stop-motion animation, διπλοεκθέσεις, ζωγραφιστά σκηνικά, split screen, πρωτόγονα αναλογικά εφέ, χρωματιστά φίλτρα, slow motion κ.λπ.), δημιουργώντας μια οπτικοακουστική φαντασμαγορία, όπου τα όρια μεταξύ των ειδών είναι δυσδιάκριτα και στην πραγματικότητα ασήμαντα, σα να υπάρχουν μονάχα για να τα καταργήσει με την αναρχική διάθεση ενός φαντασιόπληκτου παιδιού. Και όντως, σύμφωνα με τον σκηνοθέτη, η αρχική έμπνευση για το σενάριο προήλθε από μία ιδέα της επτάχρονης κόρης του. **Σαν κοριτσίστικο λεύκωμα** που παίρνει σάρκα και οστά μέσα από το διεστραμμένο βλέμμα του Ντάριο Αρτζέντο (ο οποίος συμπτωματικά ολοκλήρωνε την ίδια χρονιά έναν άλλο απaráμιλλο κοριτσίστικο εφιάλτη, το «Suspiria»)...

Από μαρτυρίες...

- «Ένα όμορφο τετράδιο με σχέδια και χρώματα. Εκεί γράφαμε ότι μας κατέβαινε και το κρύβαμε απο τους γονείς μας. Το βγάζαμε στα διαλείμματα, μόλις χτυπούσε το κουδούνι και με αγωνία και ταχύτητα για να προλάβουμε γράφαμε στα τετράδια των συμμαθητών μας, ανταλάσسونτας ταυτόχρονα τα λευκώματά μας. Και τα σαββατοκύριακα που συναντιόμασταν με τους φίλους μας, κλεινόμασταν στο δωμάτιο και διαβάζαμε τα σχόλια και γελούσαμε, κουτσομπολεύαμε και το κρύβαμε κάτω απο το μαξιλάρι τη νύχτα και το πρωί το βάζαμε στην σάκα για να το προστατέψουμε απο τα αδιάκριτα και επικριτικά βλέμματα της μητέρας μας. Εκεί ήταν με λίγα λόγια όλα τα μυστικά μας, όλοι οι πόθοι μας, όλα τα θέλω μας....

...Υπογράφαμε με ψευδώνυμο, μερικές φορές, με το όνομα ενός τραγουδιστή ή ηθοποιού που λατρεύαμε ή και διάφορα άλλα περίεργα και χιουμοριστικά... Μπορούσαμε να γράψουμε και κακές λέξεις και να πούμε για απαγορευτικά θέματα, όπως το σεξ.... ---αυτό φυσικά εκείνη την εποχή, γιατί τώρα... ---Βάζαμε και αρωματικά φακελάκια με τα αρχικά αυτού που είμασταν ερωτευμένοι και θέλαμε να τα φτιάξουμε, κλειστά καλά σφραγισμένα... και γέμιζε το λεύκωμα ανομολόγητα μυστικά και αρώματα. Και στο τελευταίο φύλλο αποκαλύπταμε όλοι την πραγματική ταυτότητά μας... Και έπειτα το φυλάγαμε καλά κλειδωμένο στην καρδιά μας! Αυτό ήταν το λεύκωμά μας αγνό αθώο μαρτυριάρικο... υπομονετικό και κρυφό... αναμνήσεις μιας γλυκιάς εποχής... Η επικοινωνία μας μεταξύ μας χωρίς ενδοιασμούς χωρίς κριτική, τα κρυφά μας ανομολόγητα πάθη, οι μικρές μας ιστορίες, οι ασήμαντες αμαρτίες μας... όλα σε ένα τετράδιο, όλα σε φύλλα αρωματικά... ο κόσμος μέσα από τα μάτια του μικρού παιδιού...

...Τώρα μεγαλώσαμε είδαμε τον κόσμο τον αληθινό, δαμάσαμε τα πάθη μας, τα εξορκίσαμε ή τα απολαύσαμε, ομολογήσαμε πολλές φορές τις κρυφές μας σκέψεις, τους μυστικούς μας έρωτες, κατακτήσαμε, περπατήσαμε στα μέρη που ονειρευόμασταν, αποτύχαμε ή επιτύχαμε, και συνεχίζουμε να ονειρευόμαστε, συνεχίζουμε να αγαπάμε, να έχουμε πάθη μυστικά, και όλα αυτά, επειδή δεν είμαστε παιδιά, επειδή δεν μπορούμε να γράφουμε στο τετράδιο, είναι... είναι πολύ μικρό για να μας χωρέσει, να χωρέσει τον κόσμο μας τα όνειρά μας...»

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=164221647007060&id=280437511985661

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

